

(sekret) ali skoz gnojnico v vodnjaku nabirati in odtod na svoje senožeti napeljevati, je srečen mož, kterimu se velik dobiček sam ponuja, če ima le um zato, da srečo vidi, ktera ga iše. Gnojnica! gnojnica! ti prekoristna stvar, da bi te pač kmetovavci po vsih potih lovili in v svoj prid obračali! Kdor gnojnico, vinski cvét za rastljine, pustí brez prida odtekati, je sam sebi priča, da nima cveta (uma) v glavi!

Se vé, da vsak kmetovavec nima studenca ali kakošne druge vode tako v svoji oblasti, da bi jo skoz gnojnico peljati zamogel, — ali dostikrat bi se znalo kaj taciga z umam storiti, pa se, žalibog! ne stori, ker se ljudem v misel ne pride!

Kdaj, kolikrat in kako dolgo pa naj se moči senožet, naj bo ravna ali navzdol?

Predolgo močenje, da bi voda veliko dni ali neprenehoma čez senožet stala, bi ne teknilo ne kislím ne le sladkim travam; kislím zato ne, ker vsaka voda če tudi za gnojenje dobra, se skisa, če dalje stoji, — sladka trava pa se clo pokvari in pa v kisló ali saj kisljato spreoberne, ako se senožet predolgo moči.

Po mojih 23 letnih skušnjah, posebno na Nemškím, je dosti, ako se, tudi o nar hujším poletínskím času, senožet na dan le 1—2 ur moči; obilna košnja merve in otave bo povernila vse stroške za napravo umetniga močenja.

Kakošen dobiček izvira iz močenih senožet?

Kako neprecenljivo dobro je močenje vsím rastljinám, nam nar očitniši kažejo v Egiptu povodnji, ki jih vsako leto napravi reka Nil, ktere čisto same gnojijo Egipčanám njih polja in senožeti tako, da vsa radovitnost izvira po njih!

Če ravno v naših krajih rodovitniga Nila nimamo, bi pa mogli vendar slepi biti, ako bi ne spoznali velíciga razločka med močeno in nemočeno senožetjo.

Dvé napčnosti pa vidimo na svojih senožetih pogostoma; ena in scer stara razvada je, da en kos senožeti suhe ostane, en kos se moči in kisa, — druga napčna navada pa je ta, da dostikrat nar merzlejši studenčnico vidimo iz gore napeljano po senožeti, ktera — kakor smo že gori rekli — družiga prida nima, kakor da zemljo zmoči in suše obvarje.

Vse naše umetne naprave za močenje zemljiš so po slabím starím kopitu. Naj reče kdo da zabavljam — ali resnica je. Naše umetne naprave za močenje zemljiš niso naprave za mir in spravo med sosedám in sosedám, ampak za prepír in sovražtvo. Zakaj, če je treba, vzame sosed sosedu vodo; če je pa ne potrebuje, jo spustí po zemljišu sosedá, da mu vse potopi. Vsak se ravna pri močenji po svoji termi, ker postave nimamo, ktera zamore vodo v narveči bogastvo za kmetijstvo, v pravi blagoslov Božji povzdigniti.

Ako primerím senožeti na Brajzgavskím s temi, ki jih tukaj vidím, — kakošen razloček! Tam so močene senožeti ob košnji merve bolj žitnómu polju kakor travniku podobne, — tako lepe so! Redko se vidijo garjeve zeli, zlatice, kozja brada, zvončice itd.; pahovka, glavniknice in druge dobre trave pa rastejo goste kot žito, 4—5 čevljev visoke in košate, da tudi Štajarska kosa se kmalo skerha in močniga kôsca vpeha.

K večímú zamoremo na svojih lepih senožetih gornjiga Štajarja na 1 oralu 25 centov klaje pridelati, — okoli Freiburga, sim se sam prepričal,

pa pridelajo na močenih senožetih v srednjih letinah na oralu 57 do 68 centov. Kakošen razloček!

Ali ni jasno kot beli dan, kako neizrečeno koristno je umno in redno močenje senožet? Ni boljšiga pripomočka povzdigniti pridelke travnikov, kakor je voda, umno napeljevano po njih.

Tode k umnimu močenju je treba izvedeniga vodnika in učenika, kteri je v tem popolnoma skušen; tak mora pot pokazati, kako se ima to storiti, da je primerno legi senožeti, zemlji itd.

Da se pa to v vsaki deželi zgodi, je pred vsím potreba, da vlada *) pripomore k temu.

Potovanje po Laškím.

Spisal M. Verné.

17. pismo.

Dragi prijatelj!

Nekoliko naprej na izhodni strani se pride v Flavjevo obpozorje (amfiteater), ki mu Colosseo ali Colosseum pravijo. To je narveči poslopje vsím, kar jih je iz starih časov še ostalo, tode zlo je poškodovano in poderto. Na visokost meri 157 čevljev, na okrog pa 1641. Tu so nekdanji Rimljani zijali in kohotali, kadar se je kak borivec (gladiator) serčno ponašal in jako mahal, in ko so divje zverine kristjane prav nemilo tergale!

Nekoliko vstran od obpozorja proti Palatínskímu griču stoji Konštantinov obok, ki ni še skoraj nič poškodovan.

Ne dalječ od tod sim ogledal potem še drugo cerkev, ki ji „San Pietro in vinculis“ in tudi „Basilica Eudossiana“ pravijo, zato ker jo je cesarica Eudoksia, žena Valentiniana III. v letu 442 sozidala. V ti cerkvi je spominek vojaškiga papeža Julia II. s tisto velícansko Mojzesovo podobo, ki jo je Buonaroti sam stesal, in ki jo umetniki toliko čislajo.

Poslednjič sim ogledal tudi dolíno med Kapitóljskím in Palatínskím gričem, kjer je bilo v silno starih časih veliko močirje. Zatoraj je bil že kralj Servi Tuli tu veliko odtočnico (Cloaca Maxima) napravil, ki je od Velíciga terga (Forum Romanum) po ti dolíni v Tiberó peljala, de se je dolína osušila. Še jo je viditi, in cloveku se serce razveseli, ko tako za večnost napravljeno prekoristno delo vidi. Tako prostorna pa vender ni, de bi se s senením vozám lahko po nji vozilo, kakor mende Plini piše, ali pa so nekdanji Rimljani manj sena nakladali, kakor mi dan današnji.

V dolíni je bil nekđaj Romuljev tempelj, in ravno na tistím mestu je zdaj majhna cerkvica sv. Teodora. Konec dolíne proti jugu je lep obok iz marmorja, ki mu Janov obok (Arco di Giano) pravijo; in še nekoliko naprej na desno je blizo Tibere zal okrogel tempeljček, ki ga „Tempio di Vesta“ imenujejo; pa gotovo ni tisti, v kterím so nekđaj Vestálke večni oginj hranovale, ker je silno majhen.

Na levi strani dolíne pa je ena tistih cerkev, ki jih bazilike kličejo. Ti cerkvi se pravi „Santa Maria in Cosmedin“, in tudi „Bocca della verità“ zavolj nekakiga zlo gerdiga, iz kamna prav na debelo iztesaniga obraza, ki pod klonico stoji, in ki ima oči in usta, de je strah. Kjer je zdaj ta cerkev, je bila nekđaj učilnica, ki se ji je „Schola Cassii“ in pozneje „Schola græca“ djalo, in o kteri, pravijo, de je tudi sveti Avgústin nekaj časa v nji učil.

*) Na Štajarskím, kakor naši bravci že vedó, je že tak izveden inženir, ki vodi umetno močenje, in vis. ministerstvo je dovolilo vsako leto 1000 fl. iz deželne kase za povzdigo senožet. Vred.

Tako sim bil malo po malim Rim na vse kraje ogledal. Poslednjič sim hotel tudi še saj slovečejši spominke okrog mesta viditi, in sim šel narprej po Ostienski cesti (Via Ostiensis) cerkev sv. Pavla ogledat. Tu pridem, še v mestnim ozidji, k drugimu precej velicimu griču, ki mu Čepinjski grič (Monte testaccio) pravijo. Ta grič ni nič družiga ko silno velik kup razbitih opék in drugih čepinj ubite lončene posode. V griču je okrog in okrog vse polno vinskih hramov, ki so poleti prav hladni.

Malo naprej stoji poleg ceste sred mestniga zida Cestjev spominek (Cajus Cestius) ali grob, krasna, 165 rimskih pedí visoka piramida, ki je od zunaj vsa iz lepiga rezaniga kamna. Od te piramide do cerkve sv. Pavla je še skoraj pol ure. Sred poti stoji na levi pri cesti majhna kapelica, ki jo „Domine quo vadis“ imenujejo, zato ker je sv. Peter Kristusa, ki ga je bil, kakor pravijo, tu srečal, tako prašal. — Svetiga Pavla cerkev, ki je bila ponoči med 13. in 14. mal. serpana 1823 pogorela, še ni dodelana, pa si močno in čversto prizadevajo, jo kmalo ali saj do svetiga leta 1850 dodelati. Silno velika in lepa je, — le škoda, de v samotnim, zlo nezdravim kraji stoji, in de jo o povodnjih Tibera doseže.

Potem sim se podal k Scipionovim grobam med Apjevo in Latinsko cesto (Via Appia — Via Latina extra Portam Capenam); pa nisim družiga vidil, ko neke sežnje dolgo jamo. Kar je nekdej v jami ali v grobih bilo, so vse raznesli. — Tu blizo sim ogledal tudi cerkev sv. Sebastiana, pri kateri so sloveče grobnice (katakombe), v katerih je, kakor pravijo, čez 100.000 mučencov pokopanih. Ko sim v njih krog hodil, se mi je zdelo, kakor de bi bil v Idriškim rudniku, le jame so nižji in ožji. Kaj so te katakombe v začetku bile, mende nihče ne vé; narberže so jame, ki so jih v silno starih časih malo po malim naredili, ki so tisto rudečkasto — semtertje pa tudi černo — zemljo kopali, ki ji „pocolana“ pravijo, in ki se posebno pri zidanji v vodi rabi. Menih, ki mi jih je kazal, mi je terdil, de so čez 5 laških milj dolge.

Od tod sim šel naprej po stari Apjevi cesti do groba Cecilie Metele, ki je, desiravno nekoliko poškodovan, vendar še eden nar lepših starih spominkov. Ko grad stoji na veršiču poleg ceste krasna okrogla mertvaška zidanca z napisom: „Cæcilia. Q. Cretici. F. Metellæ. Crassi“. — To je res spominek, de je kaj. Koliko že sam ta napis opomni in pové!

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* V Ljubljani je na svitlo prišla iz spisál Jaisa poslovenjena povest: Tine in Jerica“, namenjena za kmečke ljudi. Velja 15 kr.

* V Celovcu je ravno izdana nova knjižica pod naslovom: „Lepo darilo za pridne šolarčke“, ki obseže, kakor „Bčela“ pravi, štiri prav prijetne pripovedi za poduk in kratek čas, namreč: Bratec in sestra, car Veliki Peter, tesar v Zardamu, David in Goliat, in Jaroslav.

* Slovanstvo šteje zdaj 22,340.000 katolčanov, 54,011.000 pravoslavni Gerkov, 1,531.000 protestantov, in okolj 800.000 muhamedanov.

* Na Serbskem je malo hudodelcev. V glavni ječi Topčideru je 160 oseb zapertih, in tako pride na 65.000 prebivavcev eden zločin.

* Naj veči Slovan, kar zadene telesno postavo, je bil brez dvombe Poljak Peter Tichan, ki je v letu 1825 še le 29 let star, umerl. Meril je 8 čevljev in 7 palcev, tedaj je bil skoraj poldrugi seženj velik.

* 22. augusta so se zbrali v Zagrebu deležniki

narodniga gledišča, za ktere se je do zdaj 55.400 gold. nabralo. Društvo se je za vstanovljeno izreklo in bo postave, ko bodo zdeljane, visoki banski vladi v poverjenje predložilo. Nekteri udi so bili naprošeni v Zagrebu še delnice nabirati; v drugih mestih so se pa v ravno ti namen podružnice osnovali. Pričakovati je tedaj, da se bode 100.000 gold. za to narodno napravo nabralo.

* Pri g. Zupanu v Zagrebu se tiskajo nektore nove izdanja starih dobrovniških pisateljev, kakor: „Sofokleva Elektra“; tragedia v hervaški jezik prestavljena po Dominiku Zlatariču. „Ljubomir“, povest Torquata Tassa, prestávil Dominik Zlatarič. „Različne pesmi“ (izvirne) Dominika Zlatariča. Potem „Hekuba“, tragedia v 5 djanjih, v hervaški jezik prestavljena po Vetranoviču Čavčiču Dubravčanu.

Novičar iz slovanskih krajev.

Is Radgone 29. aug. Te dni sim bil pri šolski preskušnji v fari s. Petra zvon Radgone. Lepo pridno sta se mogla častita gospoda kateheta J. H. in F. R. skozi leto z otroci v domačim jeziku pečati, ker otroci so tako čversto in gladko odgovarjali, da je bilo veselje slišati. Žalibog le, da se slovenšina samo pri kersanskim nauku rabi in enmalo v pisanji, akoravno je število otrok prek 360, med kterimi je čez 320 slovenskih. Bog daj bolje! Kar vinograde dotiče, bode branje in vino, ako Bog da, večidel dobro, semtertje pa tudi slabo, posebno kde je toča poškodila. Plesnina grojzdja se tudi na nekterih krajih kaže, vendar se nadjamo, da se ne bo preveč razširila in veseliga upanja nogradnikov vničila. Kerčmarji ogerskiga vina kupujejo; zato domače zaoštaja, vendar se sliši, da to dolgo terpelo ne bo, ker našim ljudém ne godi dobro. Družiga sadja je čisto malo, zvon sliv na nekterih krajih. Franc Jančar.

Na Pahorji na Stajarskem. L. Prav žal nam je, da z odhodom častitega gosp. dopisnika Xp. iz Celja je vtihnilo tako hasno in potrebno razglasovanje sodniških preiskav in razsodb v zadevi hudodelstev. Kaznovanje hudodelcev naj bi druge svarilo in strašilo, da bi hudo ne delali; kako jih pa bo strašilo, ako nič o tem ne zvejo? Dobro bi tedaj bilo, da bi se saj obsodbe hudodelnikov prav po domače z vsimi okoljšinami v domačem jeziku obče razglasovale. V Dunajskih časnikih se berejo mnogokrat sodniške obravnave in sodbe popisane, kar gotovo ni brez občjega prida; pri nas sedaj ni duha ne sluha o tem. Vém, da vradniki nimajo dolžnosti se s tem pečati, pa želeti bi vendar bilo, da, kakor drugod, bi se tudi pri nas priložnost dala, da bi se saj važniši obravnave očitno naznanovale. Rado in gotovo s pridom bi se take reči brale v domačem jeziku po domače povedane, ker ni res, da slovensko ljudstvo nič ne bere in da mu ni za svoj jezik nič mar, čeravno nekteri naših županov naš častitljivi jezik zatajujejo, kot nekdej sv. Peter Kristusa, in nemčarijo, da vse prek letí. Da resnico govorim, vam podam tu prepis nekega tacega pisma, ki se takole glasí: An N. N. von L. Nr. 25 — Den ist Abgebrnd Das Haus und Ale Uiberg Gebeid mit Ale Ein Richtung Uiktual und Mobilar Formeg Den — 851 im Ist Von Gemeinde Amt Bebiligt und Passirt Die Nette Bamholtz zu Biten und Samle“. — Niso to prave marine mērdjelice? Več o takim spakovanji govoriti, bi bilo vodo v Dravo nositi.

Od sv. Bolfenka med Višom in Ternovci 25. aug. Letošne letine se ljudje tudi pri nas veselijo, ker je na polji vse čerstvo in zdravo. O gnjilobi grojzdja še nikdo ne toži. Vinorejci bodo skoro mogli štiri leta suhe sode za pripravo nabijati in zamakati. Terta obi-